Sanskrit (Main Language)

విషయసూచి - పద్యభాగః

1.	ध्येयपधिक साधका	गीतम्	జూన్
2.	श्लोकरत्नानि	नीतिश्लोकाः	జూలై
3.	मेघसन्देशः	काव्यश्लोकाः	ఆగష్టు
4.	परमोधर्मः	इतिहासश्लोकाः	సెప్టెంబర్
5.	द्रौपदीपरिदेवना	प्राचीनकाव्य श्लोकाः	అక్టోబర్
6.	मन्दाकिनी	आधुनिकगीतम्	నవంబర్
7.	भक्तिदेवगरीथसी	काव्यश्लोकाः	నవంబర్
8.	चाणक्यनीतिः	सूक्तिश्लोकाः	డిశంబర్
9.	अष्टावक्रः	प्राचीनश्लोकाः	జనవరి
10.	अवतारिका	चम्पूः	ఫిబ్రవరి

अनुबन्धः ।

शब्दाः - गो, वधू, मधु, भिषक्

धातवः - मिल, इष्, गण

www.eduforum.com

Sanskrit (Main Language)

విషయసూచి - గద్యభాగః

1.	हिरण्यकवृत्तान्तः	चम्पूः	జూన్
2.	देशभूषाहि भारती	निबन्धः	జూలై
3.	शकुन्तलायाः पतिगृहस्थानम्	नाटकम्	ఆగష్టు
4.	अणुशास्त्रज्ञः कणादमहर्षिः	निबन्धः	సెప్టెంబర్
5.	चन्द्रापीडस्थ विद्याभ्यासः	प्राचीनगद्यम्	అక్టోబర్
6.	किंजलम् उत्तमम्	आधुनिककथा	నవంబర్
7.	शठंप्रति शात्र्यम्	आधुनिककथा	నవంబర్
8.	भिषजो भैषज्यम्	कथा	డిశంబర్
9.	प्रतिभासम्मानः	कथा	జనవరి
10.	नलन्दावैभवम्	यात्राचरितम्	ఫిబ్రవరి

अनुबन्धः ।

शब्दाः - विद्वस्, यद् (पुं - स्त्री, न.पुं)

धातवः - कथा, जनी, विद् ।

www.edmforum.com

10వ తరగతి Sanskrit (Main Language) పరీక్షల

విషయసూచి

SA-1	Paper - I	1. ध्येयपधिकसाधक 2. श्लोकरत्नानि 3. मेघसन्देशः 4. परमोधर्मः	జూన్ జూలై ఆగష్టు సెప్టెంబర్
	Paper - II	1. हिरण्यकवृत्तान्तः 2. देशभूषाहि भारती 3. शकुन्तलायाः पतिगृहप्रस्थानं 4. अणुशास्त्रज्ञ कणादमहर्षिः	జూన్ జూలై ఆగష్టు సెప్టెంబర్
		अनुबन्धः शब्दाः । - गो वधू मधु धातवः । - मिल इष गण	జూన్ – సెప్టెంబర్
SA-2	Paper - I	5. द्रौपदीपरिदेवना 6. मन्दाकिनी 7. भक्तिदेवगरीथसी 8. चाणक्यनीतिः	అక్టోబర్ నవంబర్ నవంబర్ డిశంబర్
	Paper - II	SA-1 సిలబస్‌తో పాటు 5. चन्द्रापीडस्थ विद्याभ्यासः । 6. किंजलम् उत्तमम् 7. शठं प्रतिशाठ्यम् 8. भिषजो भैषज्यम्	 అక్టోబర్ నవంబర్ నవంబర్ డిశంబర్

www.ednforum.com

		अनुबन्धः शब्दाः । - भिषक् विद्वस् यद् - (पुं) धातवः । - कथ जनी वद्	అక్టోబర్ – డిశంబర్
SA-3	Paper - I	SA-1, SA-2 సిలబస్‌తో పాటు 9. अष्टावक्रः 10. अवतारिका	 జనవరి ఫిబ్రవరి
	Paper - II	SA-1, SA-2 సిలబస్‌తో పాటు 9. प्रतिभासम्मानः 10. नलन्दावैभवम्	 జనవరి ఫిబ్రవరి
		अनुबन्धः SA-1, SA-2 సిలబస్‌తో పాటు शब्दाः - यद् (स्त्री) यद् - (न.पुं)	

www.ednforum.com

Summative Assessment - III

23

Sanskrit (Main Language)

Paper - I

Class : X | **PART'S - A & B** | **Max.Marks : 80**
Time : 3.15 Hrs.

Max.Marks : 60 | **PART - 'A'** | **Time : 2½ Hours.**

विद्याप्रमाणानि	I	II	III	सम्पूर्णाङ्काः
निर्दिष्टाङ्काः	25	35	20	80
प्राप्ताङ्काः				
श्रेणीः				

सूचना : 1) सुस्पष्टा देवनागरि लिपिश्चोपयोक्तव्ये ।
2) प्रश्नानां समाधानानि पृथक् पत्रे लेखनीयानि ।
3) प्रश्नपत्र पठनार्थं 15 निमेषाः देयाः ।

I. भावावगमनम् - प्रतिस्पन्दनम् **25**

अ. अधः दत्तं श्लोकं पठित्वा प्रश्नानां समाधानानि लिखन्तु । **5**

1. सर्वभूतोपकारेण स्वधर्माचरणेन यत् ।
कृतं यज्ञतपोदानैः तत्फलं पितृसेवने ॥

प्रश्न : 1. अयं श्लोकः किं बोधयति ।
2. छात्राणां स्वधर्मः कः ?
3. यज्ञतपोदानफलं केन समानं ।
4. 'स्वधर्माचरणेन' इत्यत्र विग्रहवाक्यें किम् ?
5. 'सर्वभूतोपकारेण' इत्यस्य को भावः ?

आ. अधः दत्तं श्लोकं पठित्वा प्रश्नानां समाधानानि लिखन्तु । **5**

2. शत्रिर्गमिष्यति भविष्यत सुप्रभातम्
भास्वानुदेति हसिष्यति पङ्कजश्रीः ।
इत्यं विचिन्तयति कोशगते द्विरेफः
हा ! हन्त हन्त नलिनीं गजमुज्जहार ॥

प्रश्न : 1. सुप्रभातम् इत्यस्थ अर्थः कः ?

www.edinforum.com

2. पङ्कजश्री कदा हसिष्यनित ?

3. अयं विषयं कः विचिन्त्रयति ?

4. नलिनीं कः उज्ञहार ?

5. 'द्विरेफः' इति पदस्य समानार्थकपदं किं ?

इ. श्लोकं पठित्वा श्लोकस्यास्थ प्रतिपदार्थं लिखन्तु । **5**

3. मार्गं तावच्छुणु कथयत स्वप्रयाणानु रुपं
सन्देशं मे तदनु जलद श्रोष्यसि श्रोत्रपेयम् ।
खिन्नः खिन्नः शिखरिषु पदं न्यस्थगन्तासि यत्र
क्षीणः क्षीणः परिलघु पयः स्रोतसां चोपभुज्य ॥

(अथवा)

विहाय शान्तिं नृप धाम तत्पुनः
प्रसीद सन्धेहि वधाय विद्विषाम् ।
व्रजन्ति शत्रूनवधूय निः स्पृहा
शमेन सिद्धिं मुनयो न भूभृतः ॥

ई. श्लोकं पूरयित्वा भावं लिखन्तु । **5**

4. तृष्णां छिन्दि .... चेष्टितम् ॥

(अथवा)

यौवनं धनसम्पत्तिः .... चतुष्टयम् ।

उ. अधः दत्तानि वाक्यानि संघटनाक्रमेण पुनः लिखन्तु । **5**

5. अ) अहं भवते मम पतिं श्रीकृष्णं ददामि ।

आ) अमूल्यानि वस्त्राणि अग्नीय धटे स्थापितवति ।

इ) सत्यभामा वेदोक्तप्रकारेण पूजां कृतवती ।

ई) अज्ञानं नाम तमः नाशयित्वा भक्तेः प्रबोधनम् ।

उ) अयं मातुमशक्यः भगवान् श्रीहरिः अस्ति ।

II. भावव्यक्तीकरणम् - सर्जनात्मकता **35**

अ. अधः दत्तानां प्रश्नानां समाधानानि 3-4 वाक्येषु लिखन्तु । **5 x 3 = 15**

6. श्रीकृष्णः आभरणैः न तुलितः किमर्थम् ?

7. दशार्णदेशस्य वर्णनं कविः कतं कृतवान् ?

8. 'त्यागबलिसमर्पणम् अग्रजन्मनां स्मर' इति कविः किमर्थमुक्तम् ?

www.edunforum.com

9. गुणाः पूजास्थानम् इति विषये भवताम् अभिप्रायः कः ?

10. आदिकविः इत्यस्थ कः अर्थः ? वाल्मीकिः किमर्थं आदिकविः इति परिगण्यते ।

आ. अधः दत्तानां प्रश्नानां समाधानानि निबन्धरूपेण लिखन्तु । **2 x 5 = 10**

11. आधुनिक समाजे चाणक्यनीति श्लोकाः कथम् उपकुर्वन्तीति स्वीयवाक्यैः लिखन्तु ।

(अथवा)

भवतां दुष्टौ उत्कृष्टः धर्मः कः ?

12. यक्षः मेघाय अलकां प्रतिगन्तुं सूचितं मार्गनिर्देशनं स्वीयवाक्यैः लिखन्तु ।

(अथवा)

पुत्रसंरक्षणे मातुः दायित्वं लिखन्तु ।

इ. अधः दत्तेभ्यः प्रश्नेभ्यः द्वयोः समाधाने सर्जनात्मकतया लिखन्तु । **2 x 5 = 10**

13. परमोधर्मः पाठ्यांशः कथारुपेण लिखन्तु ।

14. भवता पठितस्य कस्यचन ग्रन्थस्य वैसिष्टयं विवृण्वन् पित्राय पत्रं लिखन्तु ।

15. संस्कृतभाषया अनुवदन्तु ।

ధనవ్యయమునకు మూడు మార్గములు కలవు. దానం, భోగం, వినాశః. ఎవరైతే దానం చేయకుండా, తాను అనుభవించకుండా ఉంటాడో అతని ధనం వినాశనమునే పొందును. అటువంటి వాడికి ఇహపరసౌఖ్యాలు కుందేటి కొమ్ము వంటిది.

www.ednforum.com

Summative Assessment - III
Sanskrit (Main Language)
Paper - I

Class : X **PART - B** **Max.Marks : 20**
Time : 30 Mts.

III. भाषांशाः ।

अ. रेखाङ्कितपदस्य समानार्थकपदं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखन्तु । **2 M**

1. बालकः चलनचित्रं दृष्टवा आनन्दः प्राप्तवान् । ( )

   1. भयं 2. दुःखं 3. तृप्तिः 4. सन्तोषः

2. मन्दाकिनी हिमालयात् प्रवहति । ( )

   1. कृष्णा 2. गोदावरी 3. गङ्गा 4. कावेरी

आ. रेखाङ्कितपदस्य विरुद्धार्थकपदं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखन्तु । **2 M**

3. विवेकी जनः सर्वत्र विजयं प्राप्नोति । ( )

   1. एकत्र 2. अन्यत्र 3. तत्र 4. कुत्र

4. दिवा सूर्यः प्रकाशयति । ( )

   1. कान्तिः 2. निशि 3. मध्याह्नः 4. सायं

इ. निर्देशानुसारं लिखन्तु । **14M**

5. 'सोऽहम्' इति पदस्य सन्धिनामचिन्वन्तु । ( )

   1. सवर्णदीघः 2. गुणः 3. विसर्गः 4. जश्त्व

6. 'गुणसन्धेः' सम्बद्धं पदं चिन्वन्तु । ( )

   1. सुखार्थी 2. पुनश्च 3. इत्यपतत् 4. तेनोक्तम्

7. 'अनर्थः' इति पदस्य समास नाम चिन्वन्तु । ( )

   1. नञतत्पुरुषः 2. बहुव्रीहिः 3. द्वन्द्वः 4. द्विगुः

8. 'बहुव्रिहिः' समासस्य सम्बद्धं पदं चिन्वन्तु। ( )

   1. सूतपुत्रः 2. जातक्रोधः 3. सहानुजः 4. महीसुराः

9. सेप्टेम्बर् 5 दिनाङ्के अध्यापकदिनोत्सवः .... ( )

   1. प्रचलति 2. गच्छति 3. वदति 4. क्रीडति

www.ednforum.com

10. सः हैदराबाद नगरं गच्छति रेखाङ्कितपदस्य भूतकाल इपं चिन्वन्तु । ( )

1. गच्छति 2. गमिष्यति 3. अगच्छत् 4. गच्छेत्

11. बलाः .... (कन्दुकः) क्रिडन्ति । ( )

1. कन्दुकाय 2. कन्दुकात् 3. कन्दुकस्य 4. कन्दुकेन

12. पञ्चमीविभक्ति सम्बद्धं पदं चिन्वन्तु । ( )

1. वधूः 2. हरेः 3. भिषजि 4. मधुना

13. ज, त, ज, र, इति गणाः संबद्धं वृत्तं चिन्वन्तु ? ( )

1. मालिनी 2. इन्द्रवज्रा 3. वंशस्थम् 4. मन्दाक्रान्ता

14. ''यदो लोके सूक्ष्मं व्रजति सहसा तद्विपुलतां'' - वृत्तस्य नाम चिन्वन्तु । ( )

1. मन्दाक्रान्ता 2. शिखरिणी 3. इन्द्रवज्रा 4. तंशस्थम्

15. 'स्त्रीभिः कामः प्रियैः चन्द्रः कालः शत्रुभिरेक्षि सः' - अलङ्कारः कः ? ( )

1. रुपकम् 2. दीपकम् 3. उल्लेखः 4. अनन्वयः

16. बिम्बप्रतिबिम्बात्वं कस्मिन् अलङ्कारे वर्तते । ( )

1. दृष्टान्तः 2. व्यतिरेकः 3. प्रतीपम् 4. उपमा

17. अध्यापकः पाठं बोधयामि । रेखाङ्कितपदस्य शुद्धं पदं किम् ? ( )

1. बोधयति 2. बोधयसि 3. क्रीडति 4. बोधयावः

18. दुष्यन्तः शकुन्तलायाः परिणीतवान् । शुद्धं विभक्तिं चिन्वन्तु । ( )

1. शकुन्तलया 2. शकुन्तलां 3. शकुन्तलायाम् 4. शकुन्तलायै

ई. स्वीयवाक्येषु लिखन्तु **2 M**

19. यः - सः - ....

20. सुखम् - ....

www.ednforum.com

For Oriental Schools

24

Summative Assessment Test - III

Main Language - Sanskrit - Paper - II

Class : X | **Model Paper** | **Max.Marks : 80**

PART'S - A & B | **Time : 3.15 Hrs.**

Max.Marks : 60 | **PART - 'A'** | **Time : 2½ Hours.**

विद्याप्रमाणानि	I	II	III	सम्पूर्णाङ्काः
निर्दिष्टाङ्काः	25	35	20	80
प्राप्ताङ्काः				
श्रेणीः				

सूचना : 1) सुस्पष्टा देवनागरि लिपिश्चोपयोक्तव्ये ।

2) प्रश्नानां समाधानानि पृथक् पत्रे लेखनीयानि ।

3) प्रश्नपत्र पठनार्थं 15 निमेषाः देया ।

I. भावावगमनम् - प्रतिस्पन्दनम् **25**

अ. अधः दत्तं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानां समाधानानि लिखन्तु । **5**

हथः भवन्तः एतेन मार्गेण मस्तके निपततिस्मा सः अस्थां भूमौ पतति स्म । भवतां शरीरंभ्यः स्वेदः निपततिस्मा सः अस्थां भूमौ पतति स्म । सः भूमिं सिञ्चतिस्म । श्रमजातः पवित्रः स्वेदः । कर्मणां स्वेदः। ततः पवित्रं किम् अस्ति । भवन्तः कथं श्राम्यन्ति? कथं स्वेदक्लिन्नाः भवन्ति इति द्रष्टुं भूमाता एतानि पुष्परुपाणि सहसं नेत्राणि उद्घाटिवती इवा तस्याः हृदयं भवतां उद्योगं दृष्ट्वा विकसितं इव । हे वालकाः नहि परिश्रमात् ऋते पवित्रम् इह किमपि विद्यते ।

प्रश्न : 1. मस्तके काष्टसञ्चान् गृहीता के आगतवन्तः ?

2. उपरि अनुच्छेदः केन उक्तम् ?

3. मस्तकः इत्यस्थ अर्थः कः ?

4. कस्याः हृदयं भवतां उद्योगं दृष्ट्वा विकसति ?

5. अयं अनुच्छेदः कस्मात् पाठात् स्वीकृतः ?

आ. अधः दत्तं अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानां समाधानानि लिखन्तु । **5**

आधुनिक काले न केवलं भारते किन्तु सर्वेष्वपि देशेषु वरीवर्ती विशिष्टं स्थानं वार्तापत्रिकाणाम्। वार्ता नाम लोकवृत्तान्ताः । वार्ता प्रधानाः पत्रिकाः वार्ता पत्रिकाः न तु केवलं वार्ताविषयकाः ।

www.educationforum.com

''वार्तापत्रिकाः तत्कालीन चारित्रक ग्रन्थाः'' इत्युक्ते नास्ति अतिशयोक्तिः इदानीं अन्तर राष्ट्रीय भाषायां, राष्ट्रभाषायां प्रान्तीय भाषासु च परश्क्षतं पत्रिकाः प्रतिदिनं अकाश्यन्ते । भारतस्य प्राचीन भाषा संस्कृत भाषायामपि काश्चित् पत्रिकाः प्रकाश्यन्ते । ''सुधर्मा'' नाम्नी अद्वितीया दिनपत्रिका मैसूट् नगरात् संस्कृतभाषायां प्रकाशते ।

प्रश्न : 1. वार्ता नाम किम् ?

2. ''सर्वेष्वपि'' सन्धिनाम लिखन्तु ।

3. मैसूर् नगरात् आगता पत्रिका का ?

4. अस्माकं प्रान्ते प्रकाशमान पत्रिकाः के ?

5. अस्मिन् अनुच्छेदे केषां माहत्यं वर्णितम?् ?

इ. अधः दत्तं अनुच्छेदं पठित्वा पञ्च विभिन्न प्रश्नान् लिखन्तु । **5**

कालक्रमेण भाषोद्यायी एलिसरः क्षयरोगग्रस्तः अभवत् । तस्य क्षयरोगः तस्य पत्न्याः डेबारायामपि संक्रान्तः आसीत् । अस्मिन् समये एलिसदस्य माता फेंगा विंशतिवर्षात्मकस्य दीर्घकालस्य अनुत्तरें पुत्रस्य समीपमागता । तादृशं क्षयरोगपीडितं तं दृष्ट्वा भावपूर्णा जाता सा पृष्टवती - अथिपुत्र कथयस्ति भवनान् ? अपि कुशलम् कथमेवं कृशः अस्ति । परन्तु एलिसरः किञ्चित् कालं मौनमेव आश्रितवान् आसीत् ।

प्रश्न : 1.

2.

3.

4.

5.

ई. अधः दत्तम् अनुच्छेदम् आन्ध्रभाषायां अनुवदन्तु । **5**

मगधदेशे चम्पकवती नाम अरण्यमस्ति । तत्र मृगकाफौ चिरात् महता स्नेहेन निवसतः । एकः श्रृगातः बलिष्टं मृगं दृष्टवा यथा कथञ्चित् तस्य मांसं खादितुं तेन सह मैत्रीं कृतवान् । एकदा मृगः वयघस्य पाशे बद्धः अभूत् । किञ्चित् कालनन्तरं जम्बुकः मृगस्थ समीपमागतः ।

उ. अधः दत्तानि वाक्यानि संघटनाक्रमेण पुनः लिखन्तु । **5**

1. अहं तानि पुष्पाणि वन्दे ।

2. आश्रमस्थाः सर्वे वनं गतवन्तः ।

3. शबरी रामाय सुगन्ध पुष्पाणां वृत्तान्तं अकथयत् ।

4. एषः एतेषां पुष्पाणां इतिहासः ।

5. अस्मिन् जगति किं जलम् अतीव उत्तमम् ।

www.ednforum.com

II. भावव्यक्तीकरणम् - सर्जनात्मकता 35

अ. अधः दत्तानां प्रश्नानां समाधानानि 3-4 वाक्येषु लिखन्तु । 5 x 3 = 15

6. भवतां कक्ष्यायां मन्दबुद्धिः अस्तिचेत् भवनान् किं करोति ?
7. संस्कृत साहित्ये बामस्य स्थानम् किम् ?
8. रेवती श्रीधरं प्रति लेखां लिखितवती - एतत् समीचीनम् वा? न वा?
9. नालन्दा सदृश प्राचीन विश्वविद्यालयानां नामानिलिखन्तु ?
10. भवतः अभिप्राय भवन्मित्रस्य अभिप्रायेण त्रिद्यते चेत् किं करिष्यसि ?

आ. अधः दत्तानां प्रश्नानां समाधानानि निबन्धरूपेण लिखन्तु । 2 x 5 = 10

11. वेङ्कटरावस्य स्वभाव चित्रणं अधिकृत्य लिखन्तु ?

(अथवा)

प्राचीनकाल आश्रमविद्याभ्यासं कथं आसीत् । विशदयत् ।

12. किमर्त कवयः राज्यं त्थक्त्वा पलायितुमुद्युक्तवन्तः ?

(अथवा)

हीब्रू भाषां व्यवहारपयोमानेतुं एलिसरेण कृतं प्रयत्नं सर्जनात्मक रुपेण लिखन्तु ।

इ. अधः दत्तानां प्रश्नानां द्वयोः समाधाने सर्जनात्मकरूपेण लिखन्तु । 2 x 5 = 10

13. श्रामिक जनानां जविनमुद्धिश्य मित्राय पत्रं लिखन्तु ।
14. संस्कृतभाषायां प्रसारार्थं करपत्रमेकं रचयन्तु ।
15. हिरण्यकवृत्तान्तः पाठस्यानि सूक्ति वचनानि लिखन्तु ?

www.edmForum.com

For Oriental Schools
Summative Assessment Test - III
Main Language - Sanskrit - Paper - II
Model Paper

Class : X | **Max.Marks : 20**

PART - B | **Time : 30 Mts.**

III. भाषांशाः ।

अ. रेखाङ्कितपदस्य समुचित समानार्थकपदं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखन्तु । **2 M**

1. गोपालः विप्राय धेनुं ददाति । ( )

   1. विनोदाय 2. ब्राह्मणाय 3. विक्रमाथ 4. मित्राय

2. ऋषयः पुरा उटजेषु वसन्तिस्म । ( )

   1. उत्सवेषु 2. उदकेषु 3. कुटीरेषु 4. गृहेषु

आ. रेखाङ्कितपदस्य समुचितं विरुद्धार्थकपदं विकल्पेभ्यः चित्वन्तु । **2 M**

3. परिव्राजकः न कथा विरक्तः । ( )

   1. विरागी 2. अनुरक्तः 3. विषयः 4. अनासक्तः

4. यहूद्येषु एका प्रथा आसीत् । ( )

   1. प्रथमा 2. प्रमादः 3. अपप्रथा 4. कीर्तिः

इ. निर्देशानुसारं लिखन्तु । **14M**

5. सः मातुलगृहे विद्याभ्यासं करोति । रेखाङ्कितपदं बहुवचने परिवर्तयतु । ( )

   1. कुरुतः 2. कुर्वन्ति 3. करोषि 4. कुरु

6. कणादः उच्चैः क्रन्दनं ( )

   1. चक्रतु 2. चक्रति 3. चक्रे 4. चकार

7. मूर्खस्य नास्ति औषधम् । ( )

   1. प्रथमा 2. द्वितीया 3. षष्ठी 4. सप्तमी

8. .... बुद्धिः चलति । ( )

   1. लोभेन 2. लोभः 3. लोभस्य 4. लोभे

9. 'इत्यवदत्' इति पदस्य सन्धिनाम चिन्वन्तु । ( )

   1. गुण 2. वृद्धि 3. पूर्वरूप 4. यणादेश

www.ednforum.com

10. जश्त्वसन्धेः सम्बद्धं पदं चिन्वन्तु । ( )

1. वणिग्व्यवहारः 2. कोऽपि 3. पूर्वरुप 4. यणादेश

11. जश्त्वसन्धेः सम्बद्धं पदं चिन्वन्तु । ( )

1. षष्ठीतत्पुरुष 2. द्वितीयातत्पुरुष 3. द्वन्द्वः 4. द्विगुः

12. विशेषणपूर्वपदकर्मधारय समासस्थ सम्बद्धः मदं चिन्वन्तु । ( )

1. आशाभङ्गः 2. उन्नतवृक्षाः 3. अवन्ध्यः 4. शुभेक्षणा

13. ''पाति रक्षति इति'' - अस्य व्युत्पत्थर्थं चिन्वन्तु । ( )

1. माता 2. धर्मः 3. प्रजाः 4. पिता

14. 'चन्द्रः' इति पदस्य व्युत्पत्तिं चिन्वन्तु । ( )

1. माता 2. धर्मः 3. चन्द्रः 4. मूषिकः

15. क्रीडाकारः पुरस्कारं .... (प्राप् + ल्यप्) आनन्दमनुभवति । ( )

1. प्राप्य 2. प्राप्यति 3. प्राप्तवान् 4. प्राप्तस्यति

16. छात्रः .... (पा + तुमुन्) घट समीपं गच्छति । ( )

1. पिबति 2. पीत्वा 3. पातुं 4. पिबामि

17. सः मित्रं पृच्छति । कर्मणिवाक्ये परिवर्तयति चेत् । ( )

1. सः मित्रं पृच्छ्यते 2. तेन मित्रं पृच्छ्यते 3. तेन मित्रं पृच्छति 4. मया मित्रं मृच्छ्ते

18. रामः पाठं पठति । रेखाङ्कितपदं बहुवचने परिवर्तयति चेता । ( )

1. पठसि 2. पठन्ति 3. पठामि 4. पठावः

ई. अधः दत्तानि पदानि उपयुज्य स्वीयवाक्यानि लिखन्तु । **2 M**

19. यदि ....

20. थः - सः ....

www.edmforum.com

BLUE PRINT

क्रम संख्या	विद्याप्रमाणानि	भावावगमनम् - प्रतिस्पन्दनम्				भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता				भाषांशाः				समग्रम्			
	पाठ्यांशः	व्यास	लघु	अतिलघु	लक्ष्या	व्यास	लघु	अतिलघु	लक्ष्या	व्यास	लघु	अतिलघु	लक्ष्या	व्यास	लघु	अतिलघु	लक्ष्या
1.	पद्यभागः	(5)		10 (1)		4 (5)	5 (3)							5 (5)	5 (3)	10 (1)	
2.	अपरिचित पद्यभागः	1 (5)		5 (1)										1 (5)		5 (1)	
3.	भाषांशः												20 (1)				20 (1)
		2 (5)		**15 (1)**		**4 (5)**	**5 (3)**						**20**	**6 (5)**	**5 (3)**	**15 (1)**	**20 (1)**
		25				**35**				**20**				**80**			

www.ednforum.com

For Oriental Schools

23

Summative Assessment - III

Sanskrit (Main Language)

Class : X | **Model Paper - I** | **Max.Marks : 80**
Time : 3.15 Hrs.

PART'S - A & B

Max.Marks : 60 | **PART - 'A'** | **Time : 2½ Hours.**

विद्याप्रमाणानि	I	II	III	सम्पूर्णाङ्काः
निर्दिष्टाङ्काः	25	35	20	80
प्राप्ताङ्काः				
श्रेणीः				

सूचना : 1) सुस्पष्टा देवनागरि लिपिश्चोपयोक्तव्ये ।

2) प्रश्नानां समाधानानि पृथक् पत्रे लेखनीयानि ।

3) प्रश्नपत्र पठनार्थं 15 निमेषाः देयाः ।

I. भावावगमनम् - प्रतिस्पन्दनम् **25**

अ. अधः दत्तं श्लोकं पठित्वा प्रश्नानां समाधानानि लिखन्तु । **5**

1. सुजनो न याति वैरंल परहितरतो विपत्तिकालेऽपि ।
छेदेऽपि चन्दनतरुस्सुरभीकरोति मुकं कुठारस्य ॥

प्रश्न : 1. सुरभी इत्थस्य समानार्थकपदं लिखन्तु ।

2. सुजनः केन उपमीयते ।

3. विपत्तिकालेऽपि - सन्धिविच्छेदं कुरुत ।

4. परहितरतः कः?

5. अस्य श्लोकस्य शीर्षिकां सूचयन्तु ।

आ. दत्तं श्लोकं पठित्वा प्रश्नानां समाधानानि लिखन्तु । **5**

2. व्याघ्रः सेवति काननं सुगहनं सिंहो गुहां सेवते
हंसः सेवति पद्मिनीं कुसुमितां गृध्रः श्मशानस्थलीम् ।
साधुस्सेवति साधुमेवसततं नीचोऽपि नीचं जनं,
या यस्य प्रकृतिः स्वभावजनिता केनापि न त्यज्यते ॥

प्रश्न : 1. काननं इति पदस्य समानार्थकपदं किम् ?

www.eduForum.com

2. श्मशानस्थलीम् कः सेवते ?

3. क्षीरनीर ज्ञानं कस्य भवति ?

4. साधुः सततं कं सेवते ?

5. अस्य श्लोकस्य शीर्षिकां सूचयन्तु ।

इ. श्लोकं पठित्वा श्लोकस्यास्थ प्रतिपदार्थं लिखन्तु । **5**

3. प्राप्यावन्तीनुदयनकथाकोविदग्रामवृद्धान्
पूर्वोद्दिष्टामनुसरपुरीं श्रीविशालां विशालाम् ।
स्वल्पीभूते सुचरितफले स्वर्गिणां गां गतानां
शेषैः पुण्यैर्हृतमिव दिवः कान्तिमत्खण्डमेकम् ॥

(अथवा)

तृष्णां छिन्दि भजक्षमां जहि मदं पापे रतिं मा कृथाः
सत्यं ब्रूहयनुयाहि साधुपदवीं सेवस्व विद्वज्जनम् ।
मान्यान्मानय विद्विषोऽप्यनुनय प्रख्यापय प्रश्रयं
कीर्तिं पालय दुःखिते कुरु दयामेतत् सतां चेष्टितम् ॥

ई. श्लोकं पूरयित्वा भावं लिखन्तु । **5**

4. द्विषन्निमत्ता .... मानिनाम् ॥

(अथवा)

यो ध्रुवाणि .... नष्टमेवहि ॥

उ. अधः दत्तानि वाक्यानि संघटनाक्रमेण पुनः लिखन्तु । **5**

5. अ) सपुत्रदारः शुश्रूषां संघटनाक्रमेण पुनः लिखन्तु ।

आ) बलाकाहि त्वया दग्धा शेषत्तद्विदितं मम ।

इ) अतन्द्रितः कुरु क्षिप्रं माता पित्रोर्हि पूजनम् ।

ई) अहं व्याधस्तु भद्रं ते किं करोमि प्रशाधि माम् ।

उ) यद्दैवतेभ्यः कर्तव्यं तदेताभ्यां करोमयहम् ।

II. भावव्यक्तीकरणम् - सर्जनात्मकता **35**

अ. अधः दत्तानां प्रश्नानां समाधानानि 3-4 वाक्येषु लिखन्तु । **5 x 3 = 15**

6. 'द्रौपदीपरिदेवना' इति पाठस्य कवेः परिचयं लिखन्तु ।

7. 'गुणाः पूजास्थानाम्' इति विषये भवतां अभिप्रायः लिखन्तु ।

8. आषाढमासे भवतः परिसरप्रदेशाः कथं भवन्ति ?

www.eduforum.com

9. प्रवहन्तीं नदीं दृष्टवा भवान् कीदृशं आनन्दं अनुभवति ।

10. जलम् अन्नं सुभाषितानि कथं रत्नानि भवन्ति ।

आ. अधः दत्तानां प्रश्नानां समाधानानि निबन्धरूपेण लिखन्तु । **2 x 5 = 10**

11. 'ध्येयपथिकसाधक' पाठात् भवन्तः किं ज्ञातवन्तः इति लिखन्तु ।

(अथवा)

'द्रौपद्याः परिदेवनां' स्वीयवाक्यैः लिखन्तु ।

12. नारदः सत्यभामायः गर्वं कथीं भङ्गं चकार । विशदयन्तु ।

(अथवा)

बन्दिनः अहङाकारः कथं नष्टः ।

इ. अधः दत्तेभ्यः प्रश्नेभ्यः द्वयोः समाधाने सर्जनात्मकतया लिखन्तु । **2 x 5 = 10**

13. कालिदासस्य वैभवं वर्णयन् मित्राय पत्रं लिखन्तु ।

14. 'व्यक्तित्वनिर्माणे नीतिश्लोकानां महत्वं विद्यते' इति अंशमुद्दिश्य निबन्धमेकं लिखन्तु ।

15. अधो लिखितं पद्यं संस्कृतभाषया अनुवदत ।

తనకోపమే తన శత్రువు
తన శాంతమె తనకు రక్ష దయ చుట్టంబౌ ।
తన సంతోషమె స్వర్గము
తన దుఃఖమె నరకమండ్రు తథ్యము సుమతీ ॥

www.ednforum.com

For Oriental Schools
Summative Assessment - III
Sanskrit (Main Language)
Model Paper - I

Class : X | Max.Marks : 20

PART - B | Time : 30 Mts.

III. भाषांशाः ।

अ. रेखाङ्कितपदस्य समानार्थकपदं दत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः चित्वा लिखन्तु । **2 M**

1. मेघः जलेन पूर्णः सन् श्यामः भवति । ( )

   1. गयुना 2. वारिणा 3. अग्निना 4. गगनेन

2. महात्मनः विपदि धैर्यं न त्यजन्ति । ( )

   1. सुखेषु 2. सन्तोषसमये 3. पठनसमये 4. कष्टकाले

आ. रेखाङ्कितपदस्य विरुद्धार्थकपदं दत्तेभ्यः विकल्पेभ्यः चित्वा लिखन्तु । **2 M**

3. जनाः धार्मिकः भवेयुः । ( )

   1. नीतिपराः 2. बुद्धिमन्तः 3. अधार्मिकाः 4. विचक्षणाः

4. अविवेकी पुरुषः स्वचेष्टाभिः अपकीर्तिं प्राप्नोति । ( )

   1. कीर्तिं 2. वैभवम् 3. विनोदम् 4. पुण्यम्

इ. निर्देशानुसारं लिखन्तु । **14M**

5. सवर्णदीर्घसन्धेः पदं चिन्वन्तु । ( )

   1. यद्य 2. तथापि 3. शिशुवी 4. महोदयम्

6. ''यद्यस्ति'' अस्थ पदस्य सन्धिनाम चिन्वन्तु । ( )

   1. सवर्ण 2. गुण 3. वृद्धि 4. यणादेश

7. ''उपकृष्णम्' इति पदस्य समासनाम चिन्वन्तु । ( )

   1. तत्पुरुष 2. बहुव्रीही 3. अव्ययीभाव 4. कर्मधारय

8. द्वन्द्वसमासस्थ सम्बद्धं पदं चिन्वन्तु । ( )

   1. पितदौ 2. रामालयम् 3. अग्निगर्भाम् 4. नीलकण्ठः

9. अहं श्वः संस्कृतपरीक्षां .... ( )

   1. लिखामि 2. अलिखत् 3. लिखन्ति 4. लेखिष्यामि

www.ednforum.com

10. रामः पुस्तकं पठति । रेखाङ्कित पदस्य बहुवचन रूपं चिन्वन्तु । ( )

1. पठसि 2. पठन्ति 3. पठामि 4. अपठन्

11. छात्रेण पाठं पठ्यते । रेखाङ्कितपदस्य विभक्तिं चिन्वन्तु । ( )

1. प्रथमा 2. द्वितीया 3. तृतीया 4. चतुर्थी

12. पञ्चमीविभक्तेः सम्बद्धं पदं चिन्वन्तु । ( )

1. हरेः 2. भिषजि 3. वाचम् 4. रमायै

13. ''न, न, म, य, य'' इति गणानां सम्बद्धं वृत्तं चिन्वन्तु । ( )

1. इन्द्रवज्रा 2. उपेन्द्रवज्रा 3. मालिनी 4. मत्तेभः

14. ''कश्चित्कान्ता विरहगुरुणा स्वाधिकारात्प्रमत्तः'' - छन्दः नाम । ( )

1. मालिनी 2. मन्दाक्रान्ता 3. इन्द्रवज्रा 4. शिखरिणी

15. ''तापेनभ्राजते सूर्यः शूरश्चापेन राजते'' - अलङ्कारः चिन्वन्तु । ( )

1. उपमा 2. रूपक 3. दीपक 4. दृष्टान्तः

16. ''सामान्यं विशेषेणवा विशेषः सामान्येनवा समर्थ्यते'' तत्र .... ( )

1. अर्थान्तरन्यासः 2. उल्लेखः 3. उत्प्रेक्षा 4. उपमा

17. अधुना त्वं कुत्र गच्छति रेखाह्तिपदस्य शुद्धं रूपं चिन्वन्तु । ( )

1. गच्छामि 2. गच्छन्ति 3. गच्छावः 4. गच्छसि

18. वृक्षेण फलं पतति रेखाङ्कितपदस्य शुद्धं विभक्तिं चिन्वन्तु । ( )

1. वृक्षाय 2. वृक्षाः 3. वृक्षम् 4. वृक्षात्

ई. स्वीयवाक्यं लिखन्तु । **2 M**

19. उपकारः - ....

20. अध्ययनं - ....

www.ednforum.com

Question Wise Analysis

प्र.सं.	विद्याप्रमाणाः	विवरणम्	निर्दिष्टाङ्काः	समाधान लेखनार्थं समयं
1.	भावावगमनम् - प्रतिस्पन्दनम्	पद्यं पठित्वा अधः दत्तानां प्रश्नानां समाधानानि	5	10
2.	भावावगमनम् - प्रतिस्पन्दनम्	अपरिचित पद्यम्	5	10
3.	भावावगमनम् - प्रतिस्पन्दनम्	प्रतिपदार्थ लेखनाय	5	10
4.	भावावगमनम् - प्रतिस्पन्दनम्	श्लोकपूरणम् भावलेखनम्	5	15
5.	भावावगमनम् - प्रतिस्पन्दनम्	संघटनाक्रमेण पुनः लेखनम्	5	10
6.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	लघुसमाधानलेखनम्	3	5
7.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	लघुसमाधानलेखनम्	3	5
8.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	लघुसमाधानलेखनम्	3	5
9.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	लघुसमाधानलेखनम्	3	5
10.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	लघुसमाधानलेखनम्	3	5
11.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	निबन्धसमाधानम्	5	20
12.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	निबन्धसमाधानम्	5	20
13.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	सर्जनात्मकता		
14.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	सर्जनात्मकता	10	30
15.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	सिर्जनात्मकता		
1-20.	भाषांशः	लक्ष्यात्मकप्रश्नानां समाधान लेखनम्	20	30
			80 अङ्काः	180 निमेषाः

www.edmforum.com

पाठानुसारेण प्रश्नानां विश्लेषणम्

क्र.सं.	पाठस्य नाम	व्यास	लघु	अति लघु	लक्ष्य
1.	ध्येयपथिकसाधक	1 (5)	-	-	1
2.	श्लोकरत्नानि	2 (5)	1 (3)	1 (5)	2
3.	मेघसन्देशः	2 (5)	1 (3)	-	2
4.	परमोधर्मः	1 (5)	-	-	3
5.	द्रौपदी परिदेवना	2 (5)	1 (3)	-	2
6.	मन्दाकिनी	-	1(3)	-	2
7.	भक्तिरेवगरीयसी	1 (5)	-	-	2
8.	चाणक्यनीतिः	1 (5)	1 (3)	-	2
9.	अष्टावक्रः	2 (5)	-	-	2
10.	अवतारिका	-	-	-	2
11.	अपरिचित पद्यम्	-	-	1 (5)	-

विषयभारत्व पट्टिका

क्र.सं.	विद्याप्रमाणानि	अङ्काः	प्रतिशतम्
1.	भावावगमनम् प्रतिस्पन्दनम्	25	31%
2.	भाववयक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	35	44%
3.	भाषांशाः	20	25%
	कुल	**80**	**100%**

प्रश्नानुरूपभारत्व पट्टिका

क्र.सं.	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नानां संख्या	अङ्काः	आहत्य
1.	व्यासप्रश्नाः	7	5	35
2.	लघु प्रश्नाः	5	3	15
3.	अतिलघु प्रश्नाः	10	1	10
4.	लक्ष्यात्मक प्रश्नाः	20	01	20
				80

www.eduforum.com

प्रश्नानां स्वरूपम्

क्र. संख्या	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नानां संख्या	अङ्काः	
1.	व्यासरुपप्रश्नाः स्वीयरचना	2	5	10
	सर्जनात्मकता	2	5	10
	संघटना क्रमलेखनम्	1	5	5
	श्लोकस्य प्रतिपदार्थलेखनम्	1	5	5
	श्लोकपूरणम्-तात्पर्यलेखनम्	1	5	5
2.	लघुप्रश्नाः स्वीयरचना	5	3	15
3.	अतिलघुप्रश्नाः परिचितश्लोकः - प्रश्नाः	5	1	5
	अपरिचितश्लोकः - प्रश्नः	5	1	5
4.	लक्ष्यात्मकप्रश्नाः समानार्थक	2	1	2
	विरुद्धार्थक	2	1	2
	सन्धि	2	1	2
	समास	2	1	2
	क्रियापद	2	1	2
	शब्दरूप	2	1	2
	छन्दः	2	1	2
	अलङ्कारः	2	1	2
	साधुरुप	2	1	2
	स्वीयवाक्यरचना	2	1	2
				80

www.ednforum.com

BLUE PRINT

क्रम संख्या	विद्याप्रमाणानि	भावावगमनम् - प्रतिस्पन्दनम्				भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता				भाषांशाः				समग्रम्			
	पाठ्यांशः	व्यास	लघु	अतिलघु	लक्ष्या	व्यास	लघु	अतिलघु	लक्ष्या	व्यास	लघु	अतिलघु	लक्ष्या	व्यास	लघु	अतिलघु	लक्ष्या
1.	पद्यभागः	(5)		10 (1)		4 (5)	5 (3)							5 (5)	5 (3)	10 (1)	
2.	अपरिचित पद्यभागः	1 (5)		5 (1)										1 (5)		5 (1)	
3.	भाषांशः												20 (1)				20 (1)
		2 (5)		**15 (1)**		**4 (5)**	**5 (3)**						**20**	**6 (5)**	**5 (3)**	**15 (1)**	**20 (1)**
		25				**35**				**20**				**80**			

24

For Oriental Schools
Summative Assessment Test - III
Main Language - Sanskrit - Paper - II
Model Paper

Class : X | **PART'S - A & B** | **Max.Marks : 80** **Time : 3.15 Hrs.**

Max.Marks : 60 | **PART - 'A'** | **Time : 2½ Hours.**

विद्याप्रमाणानि	**I**	**II**	**III**	**सम्पूर्णाङ्काः**
निर्दिष्टाङ्काः	25	35	20	80
प्राप्ताङ्काः				
श्रेणीः				

सूचना : 1) सुस्पष्टा देवनागरि लिपिश्चोपयोक्तव्ये ।

2) प्रश्नानां समाधानानि पृथक् पत्रे लेखनीयानि ।

3) प्रश्नपत्र पठनार्थं 15 निमेषाः देया ।

I. भावावगमनम् - प्रतिस्पन्दनम् **25**

अ. अधः दत्तं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानां समाधानानि लिखन्तु । **5**

1. भारतभूमिः कर्मभूमिः, पुण्यभूमिः, धन्यभूमिः च अस्माकं देशस्थ जनपदानि एवं मूलाधाराः भवन्ति । अत्र सर्वे जनाः स्व कर्मणि श्रद्धथा कुर्वन्तः आनन्दमनुभवन्ति । कृषिवलः स्व कष्टफलानि धान्यादीनि संस्पृश्य आनन्दमनुभवति। चर्मकारः पादरक्षाः समीकृत्य तापमपनयन्ति । स्वर्णकारः नैपुण्येन सुन्दराणि स्वर्णाभरणानि आविष्कुर्वन्ति एवं सर्वे श्रामिकजनाः स्वीयशक्त्या अत्यद्भुतानि वस्तूनि आविष्कृत्य जनानां प्रीतिपात्राणि भवन्ति ।

प्रश्न : 1. ''जनपदानि'' इति पदस्य अर्थः कः ?

2. सर्वे जनाः स्व कर्मणि कथं कुर्वन्तः आनन्दमनु भवन्ति ?

3. केषां जनपदानि मूलाधाराः भवन्ति ।

4. ''आविष्कृत्य'' इति पदे प्रत्ययः कः ?

5. अनुच्छेदस्य शीर्षिकां सूचयन्तु ?

आ. अधः दत्तं अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानां समाधानानि लिखन्तु । **5**

2. वत्स ! गुरुकुले त्रम् आचार्यमुखात् सर्वम् अधीतवान् असि । तथापि कर्तव्यबुद्ध्या किञ्चित् उपदिशामि श्रृणु, अधिकारमदः धनमदः च नृपं मार्गभ्रष्टं करोतिअतः त्वं जागरूको भव ! स्वार्थ

www.eduForum.com

सम्पादकः त्वां परितः चरिष्यन्ति । तान् उपायेन दूरीकरोतु । सज्जनाः अर्हाः च पर्णान्तरफलानि इव दूरे तिष्ठन्ति । तान् अन्विष्य पोषया अर्हान् पुरस्कुरु । दण्ड्यान् दण्डय । गुरुजनान् आदरेण पश्य । अधीनेषु नियमपालनविषये कठोरे भवा साहाय्यकरणे मृदुताम् आचर । मुनिजनान् भक्त्या नमस्कुरु। बन्धवान् अनुचिते स्थाने मा प्रतिष्ठापय । अर्हजनान् उचितस्थाने नियोजय । पक्षपातं माकुरु । सर्वदा कर्तव्यं पालया तेन त्वं जोकपूजको भविष्यसि ।

प्रश्न : 1. आचार्य मुखात् इति पदे समासनामं किं ?

2. के राज्ञः मार्गभ्रष्टकारकाः भवन्ति ?

3. पर्णान्तरफलानि इव के दूरे तिष्ठन्ति ?

4. ''सज्जनाः इति पदस्य विरुद्धार्थकं पदं किम् ?

5. अनुच्छेदस्य शीर्षिकां सूचयन्तु ।

3. इ. अधः दत्तं अनुच्छेदं पठित्वा पञ्च विभिन्न प्रश्नान् लिखन्तु । 5

अस्माकं ज्ञानस्य स्रोतांसि वेदाः । वेदतत्वं दर्शनशास्त्रं प्रतिपादयति । अतः थद्वैदिकमूल चिन्तनं वर्तते तदास्तिकदर्शनमिति कथ्यते । यच्च चिन्तनं वेदं निन्दति वेदविरुद्धं च प्रतिपादयति तत्नास्तिक दर्शनमिति कथ्यते । पाणिनेः जैमिनेश्चैव, व्यासस्य कपिलस्य च । कणादाक्षपादस्य दर्शनानि षडेव हि। व्याकरणदर्शनस्य प्रवर्तकः महर्षिः पाणिनिः । पूर्वमीमांसदर्शनं महर्षिः जैमिनिः । वेदान्तदर्शनं स्य प्रणेता महर्षिः वेदव्यासः । साङ्यादर्शनस्य कर्ता महर्षिः कपिलः वैशेषिकदर्शनं कणादमहर्षिः । न्यायदर्शनं गौतममहर्षिः च प्रणिनाथ ।

प्रश्न : अ.

आ.

इ.

ई.

उ.

ई. अधः दत्तम् अनुच्छेदम् आन्ध्रभाषायां अनुवदन्तु । 5

4. एकः देशरक्षायां निमग्नः सैनिकः पितरं प्रति पत्रं लिखितवान् । हे जनक ! भवान् बाल्ये मां भगवदगीतायाः श्लोकान् पाठयित्वा उत्तमव्यक्तित्वनिर्माणे प्रोत्साहनं कृतवान् । मयि वीरतां च पूरितवान् । तेन एव बलेन अहं देशस्य सैनिकपदवीं चितवान् । एतत् मम गर्वकारणम् ।

5. उ. अधः दत्तानि वाक्यानि संघटनाक्रमेण पुनः लिखन्तु । 5

1. ययातेरिव शर्मिष्ठा भर्तुर्बहुमता भव ।
2. भर्तुर्बहुमानसुखहेतुकं देवीशब्दमथिगच्छ ।
3. ओदकान्तं स्निग्धोऽनुगम्यते ।

www.ednforum.com

4. सुशिष्यपरिदत्तेव विद्या अशोचनीयाऽसि ।

5. अग्निगर्भा शमीमिव ।

II. भावव्यक्तीकरणम् - सर्जनात्मकता **35**

अ. अधः दत्तानां प्रश्नानां समाधानानि 3-4 वाक्येषु लिखन्तु । 5 x 3 = 15

6. सन्मित्ररहितस्य जीवनं शून्यं किमर्थम् ?

7. बालाः व्यवहारभाषां कथं शिक्षन्ते ?

8. 'विद्याददातिविनयम्' एतत् वाक्यम् अनुसृत्य चन्द्रापीडं वर्णयन्तु ?

9. वरदक्षिणयाः विषये भवतः अभिप्रायं लिखन्तु ?

10. महाकविकालिदासमधिकृत्य लिखन्तु ?

आ. अधः दत्तानां प्रश्नानां समाधानानि निबन्धरूपेण लिखन्तु । 2 x 5 = 10

11. श्रमैक जीवन सौन्दर्य नाम किं ? अस्मिन् विषये भवताम् अभिप्रायं लिखन्तु ।

(अथवा)

कण्वपात्रस्य वैशिष्ठ्यं लिखन्तु ।

12. वरदक्षिणानिर्मूलनाय समाजे कीदृशं परिवर्तनम् आवश्यकम् इति लिखन्तु ।

(अथवा)

भवताम् इष्टतमं प्रतिभावन्तं महापुरुषम् उद्दिश्य लिखन्तु ?

इ. अधः दत्तानां प्रश्नानां द्वयोः समाधाने सर्जनात्मकरूपेण लिखन्तु । 2 x 5 = 10

13. विद्यायाः महत्वम् अधिकृत्य मित्रं प्रति एकं लेखं लिखन्तु ।

14. वरदक्षिणा निर्मूलनाय कानिचन घोषणवाक्यानि लिखन्तु ।

15. नित्यव्यवहारेः हिब्रूभाषायं वदन्तु इति एलिसरः प्रचारं कृतवान् । तथा भवन्तः अपि संस्कृतविषये जानन् सूचयितुं करपत्रम् एकं रचयन्तु ।

www.edunforum.com

For Oriental Schools
Summative Assessment Test - III
Main Language - Sanskrit - Paper - II
Model Paper

Class : X | **Max.Marks : 20**

PART - B | **Time : 30 Mts.**

III. भाषांशाः ।

अ. रेखाङ्कितपदस्य समुचित समानार्थकपदं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखन्तु । **2 M**

1. माता पुत्राय क्षीरं ददाति । ( )

   1. जानकी 2. जननी 3. सोदरी 4. स्वसा

2. सर्वेन्द्रियाणां नयनं प्रधानम् । ( )

   1. कर्ण 2. नाशिका 3. शिरः 4. नेत्रम्

आ. रेखाङ्कितपदस्य समुचितं विरुद्धार्थकपदं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखन्तु । **2 M**

3. मानवेन स्वास्थ्यं सम्यक् परिपालनीयम् । ( )

   1. आरोग्यम् 2. अस्वास्थ्यं 3. स्वस्ति 4. स्वागतम्

4. परिव्रजाकः न कथा विरक्तः । ( )

   1. विरागी 2. विजयः 3. अनुरक्तः 4. अनासक्तः

इ. निर्देशानुसारं लिखन्तु । **14M**

5. तस्यवर्धने तत्परः अभवत् रेखाङ्कितपदं बहुवचने परिवर्तयति चेत् । ( )

   1. अभवन् 2. अभवम् 3. भवामि 4. भविष्यति

6. ऋषयः पुरा उटजेषु .... ( )

   1. वसति 2. वसामि 3. वसन्ति 4. अवसत्

7. अहं पाठं पठामि रेखाङ्कितपदस्य विभक्तिं चिन्वन्तु । ( )

   1. प्रथमा 2. द्वितीया 3. तृतीया 4. चतुर्थी

8. भक्ताः देवं .... पूजयन्ति । ( )

   1. पुष्पं 2. पुष्पैः 3. पुष्पाय 4. पुष्पात्

9. ''जगन्नायकः'' इति पदस्य सन्धिनाम चिन्वन्तु । ( )

   1. गुण 2. वृद्धि 3. अनुनासिक 4. यणादेश

www.ednforum.com

10. सवर्णदीर्घसन्धेः सम्बद्धं पदं चिन्वन्तु । ( )

1. ममाश्रयः 2. इतोऽपि 3. कश्चन 4. गजेन्द्रः

11. ''लज्जावनतमुखी'' इति पदस्य समासनाम चिन्वन्तु । ( )

1. पञ्चमी तत्पुरुष 2. चतुर्थीतत्पुरुष 3. तृतीयातत्पुरुष 4. षष्ठी

12. ''अव्ययीभावसमास'' सम्बद्धं पदं चिन्वन्तु । ( )

1. महर्षिः 2. अनर्थः 3. वेदाध्यायी 4. यथोचितं

13. ''मुष्णाति अन्नादिकम्'' अस्य पदस्य व्युत्पत्यर्थं चिन्वन्तु । ( )

1. मूषिकः 2. मानवः 3. धर्मः 4. धनम्

14. ''माता'' इति पदस्य व्युत्पत्तिं चिन्वन्तु । ( )

1. मनांसि मध्नानि इति 2. पाति रक्षति इति

3. माति वर्तते गर्भोत्र 4. धरति विश्वम्

15. छात्रः जलं .... (पा + तुमुन्) घटसमीपं गच्छति । ( )

1. पीत्वा 2. पातुम् 3. पिबति 4. पीथते

16. भक्तः देवालयं .... (गम् + क्त्वा) देवं नमति । ( )

1. गच्छ 2. गन्तुम् 3. गत्वा 4. गच्छति

17. सः भोजनं करोति । कर्मणि वाक्ये परिवर्तयति चेत् ( )

1. तेन भोजनं क्रीयते 2. सः भोजनं क्रियते

3. तेन भोजनं करोति 4. सः भोजनं कृतवान्

18. रमेशः पाठं <u>पठिष्यन्ति</u> रेखाङ्कितपदं भूतकाले परिवर्तयति चेत् । ( )

1. पठति 2. पठानि 3. पठेत् 4. अपठत्

ई. अधः दत्तानि पदानि उपयुज्य स्वीयवाक्यानि लिखन्तु । 2 M

19. उदधिः ....

20. सानुनयम् ....

Question Wise Analysis

प्र.सं.	विद्याप्रमाणाः	विवरणम्	निर्दिष्टाङ्काः	समाधान लेखनार्थं समयं
1.	भावावगमनम् - प्रतिस्पन्दनम्	गद्यं पठित्वा अधः दत्तानां प्रश्नानां समाधानानि	5	10
2.	भावावगमनम् - प्रतिस्पन्दनम्	अपरिचित गद्यम्	5	10
3.	भावावगमनम् - प्रतिस्पन्दनम्	गद्यं पठित्वा प्रश्नानां निर्माणम्	5	10
4.	भावावगमनम् - प्रतिस्पन्दनम्	गद्यं पठित्वा मातृभाषायं अनुवादः	5	15
5.	भावावगमनम् - प्रतिस्पन्दनम्	संघटनाक्रमेण लेखनम्	5	10
6.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	लघुसमाधानलेखनम्	3	5
7.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	लघुसमाधानलेखनम्	3	5
8.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	लघुसमाधानलेखनम्	3	5
9.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	लघुसमाधानलेखनम्	3	5
10.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	लघुसमाधानलेखनम्	3	5
11.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	निबन्धसमाधानम्	5	20
12.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	निबन्धसमाधानम्	5	20
13.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	सर्जनात्मक समाधानम्		
14.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	सर्जनात्मक समाधानम्	10	30
15.	भावव्यक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	सिर्जनात्मक समाधानम्		
1-20.	भाषांशः	लक्ष्यात्मकप्रश्नानां समाधान लेखनम्	20	30
			80 अङ्काः	180 निमेषाः

www.edmforum.com

पाठानुसारेण प्रश्नानां विश्लेषणम्

क्र.सं.	पाठस्य नाम	व्यास	लघु	अति लघु	लक्ष्य
1.	हिरण्यकवृत्तान्तः ।	-	1 (3)	-	2
2.	देशभूषाहि भारती	1 (5)	1 (3)	-	2
3.	शकुन्तलायाः पतिगृप्रस्थानं	2 (5)	1 (3)	-	3
4.	अणुशास्त्रज्ञः कणादमहर्षिः	-	-	1 (5)	1
5.	चन्द्रापीडस्य विद्याभ्यासः	-	1 (3)	-	3
6.	किंजलंउत्तमम्	1 (5)	-	1 (5)	2
7.	शठंप्रति शाठ्यम्	2 (5)	1 (3)	-	2
8.	भिषजो भैषज्यम्	-	-	-	2
9.	प्रतिभासम्मानः	2 (5)	-	-	2
10.	नलन्दावैभवं	-	-	-	1
11.	अपरिचितं गद्यांशं	-	-	1 (5)	-
12.	अनुवादः अपरिचितं	1 (5)	-	-	-

विषयभारत्व पट्टिका

क्र.सं.	विद्याप्रमाणानि	अङ्काः	प्रतिशतम्
1.	भावावगमनम् प्रतिस्पन्दनम्	25	31%
2.	भाववयक्तीकरणम् सर्जनात्मकता	35	44%
3.	भाषांशाः	20	25%
	कुल	**80**	**100%**

प्रश्नानुरूपभारत्व पट्टिका

क्र.सं.	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नानां संख्या	अङ्काः	आहत्य
1.	व्यासप्रश्नाः	6	5	30
2.	लघु प्रश्नाः	5	3	15
3.	अतिलघु प्रश्नाः	3	5	15
4.	लक्ष्यात्मक प्रश्नाः	20	01	20
				80

www.edforum.com

प्रश्नानां स्वरूपम्

क्र. संख्या	प्रश्नानां स्वरूपम्	प्रश्नानां संख्या	अङ्काः	
1.	व्यासरुपप्रश्नाः स्वीयरचना	2	5	10
	सर्जनात्मकता	2	5	10
	संघटनाक्रमलेखनम्	1	5	5
	श्लोकपूरणम्-तात्पर्यलेखनम्	1	5	5
2.	लघुप्रश्नाः स्वीयरचना	5	3	15
3.	अतिलघुप्रश्नाः परिचितगद्यम् - प्रश्नाः	5	1	5
	अपरिचितगद्यम् - प्रश्नः	5	1	5
	परिचितगद्यम् -प्रश्ननिर्माणम्	5	1	5
4.	लक्ष्यात्मकप्रश्नाः			
	समानार्थक	2	1	2
	विरुद्धार्थक	2	1	2
	सन्धि	2	1	2
	समास	2	1	2
	क्रियापद परिवर्तनं	2	1	2
	शब्दरूप	2	1	2
	प्रत्यय	2	1	2
	प्रयोग परिवर्तन	2	1	2
	व्युत्पत्ति	2	1	2
	स्वीयवाक्य	2	1	2
				80

www.ednforum.com